

ALEVİ-Bektaşî inancı; Anadolu, Trakya ve Balkan ülkelerinde, önce ve sonra yerleşmiş halkların, özellikle Türk halklarının inisiyatifiyle, Orta Asya Şamanizm kültürü, Budizm, Manikeizm, Anadolu eski uygarlıkları kültürü, İslam kültürü, Ortaçağın kuraldışı değişik mezhep inanışları içeren bir dini senkretizmidir. Onların bileşimidir. Bu değişik ve farklı düşünce ve kültür bağdaşması, Alevi-Bektaşîliğe hoşgörü ve insancıl (hümanist) nitelikli, dinlerüstü bir öz kazandırıyor.

Alevi-Bektaşîlerin değişik geleneklerine, edebiyatına, şiirine ve müziğine yansımalarında kanıtlanan çok yönlü ve zengin bir kültüre sahip olduklarını görüyor ve tanık oluyoruz. Bu itibarla, Alevi-Bektaşî toplumunu ve görüşünü çok yakından ve derinlemesine incelenmeye layık bir kültür birikimi olduğunun bilincindeyiz.

Resmî Sunnilikten tamamen farklı olması nedeniyle, Alevi-Bektaşî inancı, asırlar boyu hor görüldü, sakıncalı bulundu ve baskılara maruz kaldı. Bugün, Alevi-Bektaşîlerin her türlü aşırılığa ve dini fanatizme karşı sağlam bir kale oluşturdukları somut bir gerçekliktir. Alevi-Bektaşîler Türkiye nüfusunun önemli bir oranına sahip olduklarından, günümüz politik ortamında giderek artan bir önem kazanıyor.

ALEVİ-BEKTAŞİLERİN MEVCUT DURUMU:

Yüzyıllardan beri, politik ve idari kaygılarla, Anadolu'da Alevi-Bektaşîlere ve onların kurumlarına uygulanan baskı ve yasaklar, Aleviliği-Bektaşîliği besleyen kaynakları kurutmakla kalmamış, onu aynı zamanda savunmasız da bırakmıştır.

İnanç özgürlüğü elinden alınmış bir toplumun kültürel mirasını gelecek nesillere taşıması mümkün değildir.

Alevi-Bektaşîliğin başka inanç toplumlarından farklı olarak karşı karşıya kaldığı diğer özel bir durum, Alevi-Bektaşî kültürünü bugüne kadar taşımış olan yapıların çözülmesi ve yerini yeterince dolduramamasıdır.

Baskı ve gizlenme gereği, kapalı kalan, kırsal yaşam koşullarına göre şekillenen Alevi-Bektaşîlik, endüstri çağının koşullarına hazırlıksız yakalanmıştır. Metropollere yerleşen aleviler, cemaat oluşturma ve ibadet ritüellerini uygulamakta zorlanmaktadırlar. Bu nedenle, büyük bir inanç toplumu, kendisine dernek tüzükleri arasında varlık zemini yaratmanın arayışı içindedir.

Genellikle baskı ve kısımlara duyulan tepkilerin sonucu ortaya çıkan ve politik motiflerle içiçe gelişen bu tip yapılanmalar, Aleviliğin-Bektaşîliğin önünde duran yaşamsal önemdeki görevler karşısında yetersiz kalmaktadır.

Alevi-Bektaşî kültür ve felsefe tarihinde sağlıklı bir araştırmaya temel teşkil edebilecek, yazıya geçmiş veriler çok azdır. Az sayıdaki orijinal yapıtlar da bazen birbiriyle çelişmektedir.